

FORUM ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
TOURIST EDUCATION AND TRAINING FORUM

Θεσμικό Πλαίσιο Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης σε Επιλεγμένες Χώρες της Ε.Ε.: Αποτύπωση, Αξιολόγηση και Διαγραφόμενες Προοπτικές

Δρ Ανδρέας Παπαθεοδώρου

Επ. Καθηγητής Παν. Αιγαίου

Εισαγωγή

- ♦ Η ραγδαία ανάπτυξη του Τουρισμού – ιδιαίτερα μετά το 1980 – σε ένα διαρκώς και μεγαλύτερο αριθμό χωρών τόσο του ανεπτυγμένου, όσο και του αναπτυσσόμενου κόσμου – αύξησε την ζήτηση για εργαζόμενους και στελέχη στον Τουρισμό σε πολλές και διαφορετικές ειδικότητες, οι οποίες σχετίζονται
  - με την επιχειρηματική λειτουργία του Τουριστικού Τομέα (Ξενοδοχεία, Πρακτορεία, Επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής, Επιχειρήσεις Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, Επιχειρήσεις δραστηριοτήτων Αναψυχής και Ελεύθερου Χρόνου)
  - με την διαχείριση και πολιτική της Τουριστικής Ανάπτυξης (Κεντρικοί και Περιφερειακοί φορείς Τουριστικής Πολιτικής, Αναπτυξιακοί και Ερευνητικοί φορείς και εταιρείες, Εταιρείες Προβολής και Προώθησης του Τουρισμού, Οργανώσεις και Φορείς Σχεδιασμού και Διαχείρισης του Τουρισμού).

Εισαγωγή

- ♦ Ειδικότερα ως προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση στον τουρισμό, καταγράφονται δυο κυρίως τάσεις στο διεθνή χώρο.
- ♦ Η πρώτη είναι αυτή που θέτει τις Προπτυχιακές Τουριστικές Σπουδές υπόθεση κυρίως των Πανεπιστημίων και συναντάται στις περισσότερες αναπτυγμένες και τουριστικές χώρες.
- ♦ Η δεύτερη είναι αυτή που στηρίζεται σε ένα μικτό σύστημα με Τριτοβάθμιες Σπουδές τόσο σε Πανεπιστήμια, όσο και σε Σχολές Τουρισμού με εξειδικευμένο κυρίως πεδίο (π.χ. Μάνατζμεντ Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων).
- ♦ Αναφορικά με τις Μεταπτυχιακές Σπουδές και την Έρευνα στον Τουρισμό αυτά κατά κύριο λόγο αποτελούν προνομιακό πεδίο των Πανεπιστημιακών Τμημάτων.
- ♦ Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα Τουρισμού λόγω και της διαρκούς ανάπτυξης των επιστημών του Τουρισμού, την τελευταία κυρίως εικοσαετία, διακρίνονται σε τρεις κυρίως κατηγορίες: Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων ή Τουρισμού, Οικονομίας και Πολιτικής του Τουρισμού και Τουρισμού ή Τουριστικών Σπουδών.

Η Διεθνής Εμπειρία

- ♦ Το πρώτο σχετικό πρόγραμμα σπουδών (ΠΣ) λειτούργησε για πρώτη φορά στο Cornell University το έτος 1922, ενώ λίγα μόλις χρόνια αργότερα αναπτύχθηκαν παρόμοια ΠΣ από το Purdue University, το Michigan State University, το Texas A&M University και το University of Massachusetts στις Η.Π.Α. Στις μέρες μας στις Η.Π.Α. υπάρχουν συνολικά 262 πανεπιστημιακά ιδρύματα τα οποία παρέχουν προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στον τουρισμό
- ♦ Στην Ευρώπη, τα πρώτα αμιγώς πανεπιστημιακά ΠΣ στον τουρισμό ξεκίνησαν να λειτουργούν πριν από περισσότερο από 40 χρόνια, το 1964 στην Μεγάλη Βρετανία, και συγκεκριμένα στο University of Surrey στην Αγγλία και στο University of Strathclyde στην Σκωτία. Κατά την δεκαετία του 1970 και του 1980, η προσφορά προπτυχιακών και μεταπτυχιακών ΠΣ στον τουρισμό από πανεπιστημιακά ιδρύματα της Μεγάλης Βρετανίας αναπτύχθηκε σταθερά, με αποτέλεσμα μέχρι το 1996 να λειτουργούν επιτυχώς σχετικά ΠΣ σε 37 Βρετανικά πανεπιστήμια. Εκτιμάται ότι το 2004 προσφέρονταν ΠΣ στον τουρισμό από 49 Βρετανικά πανεπιστήμια.

Η Διεθνής Εμπειρία

- ♦ Προγράμματα σπουδών στο ευρύτερο αντικείμενο του τουρισμού προσφέρονται από πολλά πανεπιστήμια σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με την εξαίρεση του Λουξεμβούργου), περιλαμβανομένων των 10 νέων μελών-κρατών.
- ♦ Καταξιωμένα ΠΣ στον Τουρισμό παρέχονται εδώ και τουλάχιστον 25 χρόνια ακόμα και από πανεπιστήμια χωρών όπως η Σερβία-Μαυροβούνιο, η Σλοβενία, η Κροατία, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Τουρκία, η Συρία, η Αίγυπτος, ο Λίβανος και η Αλβανία.
- ♦ Ανάλογη είναι η ανάπτυξη πανεπιστημιακών τμημάτων τουρισμού και σε άλλες περιοχές, όπως η Ασία (πληθώρα ιδρυμάτων στην Κίνα, το Χονγκ Κονγκ, τη Μαλαισία, την Ταϊλάνδη, την Ινδονησία, το Μακάο, τη Ν. Κορέα, κ.α.), η Αυστραλία (με 11 πανεπιστήμια τα οποία έχουν αμιγή τμήματα τουρισμού), η Νέα Ζηλανδία (με 6 πανεπιστήμια τα οποία έχουν αμιγή τμήματα τουρισμού), η Λατινική Αμερική, και ο Καναδάς.
- ♦ Το 1996 υπήρχαν παγκοσμίως συνολικά περίπου 500 πανεπιστημιακά τμήματα τουρισμού στα οποία φοιτούσαν κατά προσέγγιση 25.000 προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές. Αντίστοιχα, το 2004 υπήρχαν παγκοσμίως συνολικά περίπου 570 πανεπιστημιακά τμήματα τουρισμού στα οποία φοιτούσαν κατά προσέγγιση 30.000 προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές.

Η Διεθνής Εμπειρία

- ♦ Η παρούσα εισήγηση αναλύει το θεσμικό πλαίσιο τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε επιλεγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι σχετικές πληροφορίες προέρχονται από τη βάση δεδομένων του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για την Εκπαίδευση «Ευρωδική» καθώς και τη βάση δεδομένων του European Association of Hotel and Tourism Schools.
- ♦ Αρχικά αναλύεται το σύστημα της Γαλλίας και στη συνέχεια του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας. Οι τρεις αυτές χώρες αποτελούν τους βασικούς πυλώνες της ΕΕ και γι αυτό το λόγο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση του εκπαιδευτικού τους συστήματος.
- ♦ Ακολουθεί η αποτύπωση του θεσμικού πλαισίου στην Ιταλία, στην Ισπανία και στην Πορτογαλία. Οι χώρες αυτές αποτελούν σημαντικούς ανταγωνιστές της Ελλάδας στο χώρο του μεσογειακού τουρισμού: επομένως, η μελέτη των σχετικών συστημάτων μπορεί να είναι αποβεί σημαντική στον εντοπισμό των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και αδυναμιών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
- ♦ Η εισήγηση ολοκληρώνεται με τη συζήτηση επί του εκπαιδευτικού συστήματος της Σλοβενίας και της Τσεχίας. Η πρόσφατη ένταξη των δύο αυτών χωρών στην ΕΕ δίνει νέα ώθηση στον τουρισμό τους που έχει ήδη εισέλθει ιδιαίτερα δυναμικά και ανταγωνιστικά στη διεθνή αγορά. Το τουριστικό προϊόν της Σλοβενίας έχει ομοιότητες με το ελληνικό, οπότε και η ανάλυση του αντίστοιχου εκπαιδευτικού συστήματος εντάσσεται στη λογική που καλύπτει τις προαναφερθείσες μεσογειακές χώρες. Το τουριστικό προϊόν της Τσεχίας διαφέρει σημαντικά, ωστόσο, η έστω και σύντομη αναφορά στο σύστημά της χώρας αυτής μπορεί να λειτουργήσει στη βάση συνεργιών αναφορικά με τα τεκταινόμενα στην Κεντρική Ευρώπη.

Γαλλία

Εισαγωγή

- ♦ Το γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα αναφορικά με τον τουρισμό διακρίνεται σε δυο μεγάλες κατηγορίες. Η πρώτη αφορά στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και την εστίαση (hôtellerie - restauration) και η δεύτερη στις τουριστικές επιχειρήσεις (tourisme).
- ♦ Η κατάρτιση μπορεί να ξεκινήσει ήδη από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι απόφοιτοι της οποίας μπορούν να αποκτήσουν επαγγελματικό πτυχίο και συνεχίζεται σε τριτοβάθμιο ή σε μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο.
- ♦ Ακολουθεί μία γενική εικόνα του γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος σε κάθε τομέα.

Ξεν. επιχειρήσεις και εστίαση (μη παν/μιακή εκπαίδευση)

- ♦ Πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας (CAP, Certificat d' Aptitude Professionnelle): Αποδίδεται στον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (collège), μετά από διετή φοίτηση σε κέντρα μαθητείας ή σε επαγγελματικά λύκεια σε μαθητές από 15 ετών. Οι ειδικότητες που παρέχει το CAP είναι: Κουζίνα, Εστιατόριο, Ξενοδοχείο, Τεχνικός τροφοδοσίας, Καφετέριες.
- ♦ Πτυχίο BEP (Brevet d' Etudes Professionnelles) : Το παραπάνω πτυχίο είναι ανάλογο του CAP χωρίς ουσιαστικές διαφορές.
- ♦ Πτυχίο BAC (Baccalauréat): Αντιστοιχεί στα δύο τελευταία έτη του Λυκείου και είναι επαγγελματικό δίπλωμα με δύο ειδικότητες:
  - Επαγγελματικό BAC στην εστίαση (Baccalauréat professionnel restauration): Δικαίωμα φοίτησης έχουν οι πτυχιούχοι BEP Ξενοδοχειακής και εστίασης ή CAP κουζίνας ή εστίασης καθώς και όσοι έχουν τριετή επαγγελματική δραστηριότητα.
  - Τεχνολογικό BAC στην Ξενοδοχειακή (Baccalauréat Hôtellerie): Απευθύνεται σε πτυχιούχους BEP ή CAP και οι απόφοιτοι λαμβάνουν ειδικότητες όπως: βοηθοί υποδοχής, προϊστάμενοι ορόφου, βοηθοί διευθυντή εστιατορίου ή ξενοδοχείου.
- ♦ Πτυχίο ανώτερου τεχνικού στην ξενοδοχειακή εστίαση (Brevet de technicien supérieur d' Hôtellerie - Restauration): Είναι μη πανεπιστημιακό πτυχίο που απευθύνεται στους κάτοχους των παραπάνω BAC. Η διάρκεια του είναι δύο έτη και περιέχει σπουδές στις ξένες γλώσσες, οικονομία και δικαιο, μηχανική, συντήρηση και επαγγελματικές τεχνικές. Έχει ως ειδικότητες τη Διοίκηση Ξενοδοχείου, τη μαγειρική και την τραπεζοκομία και οι πτυχιούχοι μπορούν να απασχοληθούν ως βοηθοί διεύθυνσης, διαχειριστές κουζίνας ή εστιατορίου, προϊστάμενοι υποδοχής, ελεγκτές και διευθυντές. Επίσης προβλέπεται συμπληρωματική κατάρτιση ενός έτους (Apprentissage), η οποία παρέχει τις ειδικότητες του μπάρμαν, του ειδικού κρασιών, υπαλλήλου καταστήματος έτοιμων φαγητών και υποδοχής.

Ξεν. επιχειρήσεις και εστίαση (παν/μιακή εκπαίδευση)

- ♦ Οι σπουδές σε πανεπιστημιακό επίπεδο διαρκούν από δύο έως τέσσερα έτη και μπορούν να είναι τεχνολογικές ή μη. Ο τεχνολογικός τομέας αφορά στην εκπαίδευση τεχνικών ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων και εξοπλισμών και παρέχει τα παρακάτω διπλώματα:
  - DEUST (Diplôme d' Études Universitaires Scientifiques et Techniques) για τεχνίτες συντήρησης ξενοδοχείων που διαρκεί δύο έτη.
  - DTA (Diplôme de Technologie Approfondie) με ετήσια διάρκεια.
  - MST (Maîtrise de Sciences et Techniques), διετούς διάρκειας που προϋποθέτει επαγγελματική εμπειρία. Προσφέρει πτυχίο στην Διοίκηση και Παραγωγή, στην Ξενοδοχειακή και Εστίαση, και στη Διοίκηση και Μάρκετινγκ.
- ♦ Ο μη τεχνολογικός τομέας παρέχει τα παρακάτω πτυχία:
  - DIUP (Diplôme des Instituts Universitaires Professionnalisés) με τριετή διάρκεια και ειδικότητες στον τουρισμό, την ξενοδοχειακή, τις μεταφορές και την πολιτιστική κληρονομιά.
  - DESS (Diplôme d' Études Supérieures Spécialisées). Πρόκειται για μεταπτυχιακό τίτλο με ειδικότητες στους τομείς Διοίκησης και περιφερειακής ανάπτυξης τουριστικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, στη Διεθνή Ξενοδοχειακή και στο Εκπαιδευτικό σύστημα στη Γαλλία στον τουριστικό τομέα.

Τουριστικές Επιχειρήσεις (μη παν/μιακή εκπαίδευση)

- ♦ Στον τομέα των τουριστικών επιχειρήσεων απονέμονται τα παρακάτω πτυχία με την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Εκπαίδευσης Ανώτερης Εκπαίδευσης και Έρευνας
  - BTS (Brevet de Technicien Supérieur du Tourisme - Loisirs). Το BTS Τουρισμού και Ελευθέρου Χρόνου απονέμεται μετά από σπουδές διετούς διάρκειας σε άτομα που γνωρίζουν δύο ξένες γλώσσες και είναι κάτοχοι του BAC, με ειδικότητες α) στη σύλληψη-σχεδιασμό και εμπορευσιμότητα των τουριστικών προϊόντων και β) στην υποδοχή και επαγγελματική εμπύχωση (υποδοχή, συνοδεία ομάδων ατόμων και σχεδιασμό επισκέψεων).
  - Διπλώματα Ξεναγών (Diplômes de Guide Interprète). Οι σπουδές αυτές απευθύνονται σε φοιτητές του δευτέρου έτους της φιλολογίας, των ξένων γλωσσών, της ιστορίας και της τέχνης καθώς και στους κατόχους BTS υποδοχής και εμπύχωσης. Παρέχει δίπλωμα Εθνικών Ξεναγών (γνώση της εθνικής κληρονομιάς) και Περιφερειακών Ξεναγών (πολιτιστική κληρονομιά των Περιφερειών της Γαλλίας).
  - DUT (Diplôme Universitaire de Technologie) στην Τουριστική ανάπτυξη (Développement Touristique). Διετές, μη πανεπιστημιακό πρόγραμμα σπουδών με βασικούς άξονες την επικοινωνία, το δίκαιο, την οικονομία, τη διοίκηση και την περιφερειακή ανάπτυξη.
  - DUT στις Εμπορικές τεχνικές - επιλογή Τουριστικό μάρκετινγκ (Techniques de commercialisation - orition marketing du tourisme). Διετές πρόγραμμα σπουδών που προϋποθέτει καλή χρήση δύο γλωσσών και εμβαθύνει στη διοίκηση, τις γλώσσες, την επικοινωνία και το μάρκετινγκ.
  - DESTU Τουρισμού (Formation Post-DUT). Πρόκειται για ένα πρόγραμμα σπουδών που έπεται του DUT και απευθύνεται σε κατόχους DUT, BTS, DEUG εφαρμοσμένων γλωσσών και κατόχους BAC με επαγγελματική εμπειρία.

Τουριστικές Επιχειρήσεις (παν/μιακή εκπαίδευση)

- ♦ Παρέχονται τα ακόλουθα προγράμματα και με τους αντίστοιχους τίτλους σπουδών:
  - DEUG (Diplôme d' Études Universitaires Générales). Διετές πρόγραμμα σπουδών που απευθύνεται σε κατόχους του BAC και αφορά στη διοίκηση ξενοδοχείων και τουριστικών επιχειρήσεων, στον τουρισμό και αναψυχή και στις μεταφορές.
  - DEUST (Diplôme d' Études Universitaires Scientifiques et Techniques). Διετές πρόγραμμα σπουδών που απευθύνεται σε κατόχους του BAC και αφορά στην εμπύχωση και διοίκηση στον τομέα των σπορ και της αναψυχής, στον πολιτιστικό τουρισμό και στη συντήρηση.
  - Licence. Μονοετές πρόγραμμα σπουδών που απευθύνεται στους κατόχους του DEUG και παρέχει εκπαίδευση στους τομείς του τουρισμού, της εφαρμογής ξένων γλωσσών στον τουρισμό, στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, στην αναψυχή, στις μεταφορές, στη διοίκηση και μηχανική ξενοδοχείων και τουριστικών επιχειρήσεων.
  - Maîtrise. Μεταπτυχιακά προγράμματα που απευθύνονται στους κατόχους Licence και αφορούν την κάθε ειδικότητα.
  - DESS (Diplôme d' Études Supérieures Spécialisées) και DEA (Diplôme d' Études Approfondies). Πρόκειται για μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών που ακολουθούν τη Maîtrise και επεκτείνουν την εξειδίκευση σε όλο το εύρος του τουριστικού τομέα. Το DESS είναι περισσότερο πρακτικό, ενώ το DEA είναι πιο θεωρητικό και αποτελεί προαπαιτούμενο για όσους θέλουν να ετοιμάσουν διδακτορική διατριβή (Thèse). Έχουν συνήθως μονοετή διάρκεια.
  - IUP (Institut Universitaire Professionnalisé). Τριετή προγράμματα σπουδών με επαγγελματική κατεύθυνση που δίνουν στους απόφοιτους το πτυχίο του Ingénieur Maître. Οι ειδικοί που παρέχουν αφορούν στη μηχανική των μεταφορών, στον τουρισμό και αναψυχή, στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και στην πολιτιστική κληρονομιά σε σχέση με τον τουρισμό.

Τουρισμός Υπαίθρου

- ♦ Τα διπλώματα αναφορικά με τον τουρισμό της υπαίθρου τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας, Αλιείας και Τροφίμων. Λαμβάνουν χώρα σε γεωργικές σχολές και είναι διετούς διάρκειας.
- ♦ CAPA (Certificat d' Aptitude Professionnelle Agricole). Σπουδές επιπέδου CAP με ειδικότητα στην υποδοχή σε περιβάλλον υπαίθρου.
- ♦ BEPA (Brevet d' Études Professionnelles Agricoles). Σπουδές σε επίπεδο BEP με ειδικότητα στις υπηρεσίες και στη συνοδεία έφιππων περιπάτων.
- ♦ BTSA (Brevet de Technicien Supérieur Agricole - Option Tourisme Rural). Σπουδές σε επίπεδο BTS με ειδικότητα στον τουρισμό της υπαίθρου.

Ην. Βασίλειο

Εισαγωγή

- Αυτό που χαρακτηρίζει το εκπαιδευτικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου είναι αφενός η δυνατότητα που δίνει στους νέους να παρακολουθήσουν μια πληθώρα σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων ήδη από τη σχολική ηλικία και αφετέρου η πολύ στενή σχέση μεταξύ των εκπαιδευτικών φορέων, των επιχειρήσεων και των επίσημων οργάνων του κλάδου. Ως προς το σύστημα διασύνδεσης του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς, αναφέρουμε ότι η επαγγελματική πιστοποίηση των σπουδών, με εξαίρεση τα Πανεπιστήμια, γίνεται και από ανεξάρτητους φορείς π.χ. City and Guilds, HCIMA, ABTA, IATA αλλά και από τα Κολέγια (Colleges) συνεχιζόμενης (further) και ανώτερης εκπαίδευσης, που είναι εγκατεστημένα σε όλη τη χώρα. Οι οργανισμοί αυτοί σχεδιάζουν συγχρόνως και προγράμματα σπουδών, τα οποία αντιστοιχούν σε πτυχία διαφόρων επιπέδων των Γενικών Εθνικών Επαγγελματικών Ικανοτήτων [General National Vocational Qualifications: GNVQs] ή σε πιο εξειδικευμένα πτυχία των Εθνικών Επαγγελματικών Ικανοτήτων [National Vocational Qualifications: NVQs].
- Τα προγράμματα σπουδών που σχεδιάζονται από τους οργανισμούς αυτούς προσφέρονται από τις διάφορες σχολές τουριστικών επαγγελμάτων. Οι μαθητές μετά το πέρας των σπουδών τους, σύμφωνα με το επαγγελματικό επίπεδο που θέλουν ή μπορούν, δίνουν εξετάσεις που ελέγχονται από τους οργανισμούς αυτούς για να πάρουν το επαγγελματικό τους πτυχίο. Με τον τρόπο αυτό της επαγγελματικής πιστοποίησης κάθε είδους σπουδών αφενός διευκολύνεται ο μαθητής, αφετέρου παρέχεται εγγύηση προς τις επιχειρήσεις για τις ικανότητες των αποφοίτων. Έτσι επιτυγχάνονται δύο βασικοί στόχοι: η αύξηση της ευελιξίας του συστήματος και η εγγύηση της επαγγελματικής ποιότητας.
- Μετά το πέρας της γενικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης, σε ηλικία περίπου 16 ετών, οι νέοι στο Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετωπίζουν μια πάρα πολύ μεγάλη ποικιλία διαφοροποιημένων προγραμμάτων για να συνεχίσουν τις σπουδές τους κυρίως τις επαγγελματικές. Αναφορικά με το πλήθος των επαγγελματικών και εκπαιδευτικών επιλογών που διατίθενται στο Ηνωμένο Βασίλειο παρατίθεται πίνακας που περιλαμβάνει τα εννιά βασικά επίπεδα εκπαίδευσης και την πιθανή ηλικία (δίνεται η μικρότερη δυνατή ηλικία έναρξης) κατά την οποία οι υποψήφιοι μπορούν να ξεκινήσουν την εκπαίδευσή τους. Στη συνέχεια ακολουθεί μια περιγραφή των χαρακτηριστικών κάθε επιπέδου.

Δομή Βρετανικού Συστήματος Συνεχιζόμενης και Ανώτερης Εκπαίδευσης

Επίπεδο	Ηλικία	Γενική εκπαίδευση	Επαγγελματική κατάρτιση	Πρ. Απασχόλησης
8	21+	Διδακτορικό πτυχίο (3 χρόνια – πλήρους φοίτησης)		
7	21	Μεταπτυχιακό πτυχίο (1 χρόνος – πλήρους φοίτησης)		
6	18	Προπτυχιακό πτυχίο (3 χρόνια – πλήρους φοίτησης)		
5	18	Ανώτερο Εθνικό Πτυχίο (HND) – Βασικό πτυχίο (2 χρόνια – πλήρους φοίτησης)		NVQ- επίπεδο 5
4	18	Πιστοποιητικό ανώτερης εκπαίδευσης (HE)		NVQ - Επίπεδο 4
3 προχωρημένο	16	A level	AVCE	NVQ - Επίπεδο 3
2 ενδιάμεσο	16	GCSE	GNVQ – ενδιάμεσο	NVQ - Επίπεδο 2
1 βασικό	14	GCSE	GNVQ - βασικό	NVQ - Επίπεδο 1
Εισαγωγικό	14		Πιστοποιητικό	

Σχόλιο

- ♦ Αν εξαιρέσουμε τα αμιγώς επαγγελματικής κατεύθυνσης διπλώματα και πιστοποιητικά, υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός πτυχίων – κυρίως στη συνεχιζόμενη και ανώτερη εκπαίδευση – που επικεντρώνεται περισσότερο σε γενικές θεωρητικές θεματικές π.χ. τουριστικό μάνατζμεντ, αναψυχή και τουριστικό μάνατζμεντ, διεθνές τουριστικό μάνατζμεντ ή και σε πιο εξειδικευμένες π.χ. τουρισμός περιπέτειας, Ευρωπαϊκός τουρισμός, αγροτικός τουρισμός, τουρισμός σε αναπτυσσόμενες χώρες.
- ♦ Σε αυτό το σημείο βέβαια θα πρέπει να τονίσουμε ότι παρά την διακριτή διαφοροποίηση που υπάρχει στα ονόματα αυτών των προγραμμάτων, η βασική διδακτέα ύλη παραμένει ίδια.
- ♦ Σε κάθε περίπτωση καθίσταται εμφανής η πρόθεση συνδυασμού του θεωρητικού αντικειμένου και των τάσεων της αγοράς, που όπως έχουμε προαναφέρει αποτελεί πρωταρχικό στόχο του βρετανικού εκπαιδευτικού συστήματος είτε μέσω εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων είτε μέσω της δημιουργίας δικτύων διοχέτευσης των πτυχιούχων στην αγορά.

Γερμανία

Εισαγωγή

- ♦ Στη Γερμανία – μια χώρα με μακρά παράδοση στον τουρισμό - το πρώτο πρόγραμμα σπουδών που αναφερόταν στην τουριστική εκπαίδευση θεσπίστηκε τη δεκαετία του 1960.
- ♦ Ωστόσο μέχρι σήμερα δεν υφίσταται Πανεπιστημιακό τμήμα που να οδηγεί εξ' ολοκλήρου στην απόκτηση πτυχίου στον τουριστικό τομέα.
- ♦ Παρόλα αυτά υπάρχει ένα ευρύ φάσμα προσφερόμενων προγραμμάτων τουριστικής εκπαίδευσης τόσο σε επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης όσο και σε ακαδημαϊκό επίπεδο.

Κατάρτιση στον Ξενοδοχειακό και Τουριστικό Τομέα

- ♦ Στη Γερμανία η αρχική και συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση στον τουριστικό τομέα διαρκεί συνήθως 3 χρόνια και στηρίζεται σε ένα δυαδικό σύστημα μαθητείας: εκπαίδευση μέσα στην επιχείρηση και εκπαίδευση στις επαγγελματικές σχολές (τρείσημισι μέρες την εβδομάδα στην επιχείρηση και μιάμιση στις επαγγελματικές σχολές). Γίνονται δεκτοί μαθητές ηλικίας 16 ετών που έχουν ολοκληρώσει την Πρωτοβάθμια ή την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητευόμενοι για να αποκτήσουν το δίπλωμα τους θα πρέπει να επιτύχουν στις ενδιάμεσες εξετάσεις που πραγματοποιούνται με την ολοκλήρωση του 1ου έτους φοίτησης, καθώς και στις τελικές εξετάσεις που διοργανώνονται με ευθύνη του Εμπορικού Επιμελητηρίου. Μετά την απόκτηση 5-7ετούς επαγγελματικής εμπειρίας και εφόσον προβλέπεται από το πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης παρέχεται η δυνατότητα απόκτησης Ανώτερου Πιστοποιητικού Ειδικότητας μετά από εξετάσεις.
- ♦ Τα προγράμματα σπουδών που προσφέρονται στον ξενοδοχειακό κλάδο αφορούν στις ειδικότητες: βοηθός φιλοξενίας, ειδικευμένο ξενοδοχειακό προσωπικό, καταρτισμένοι σερβιτόροι/ες, μάγειροι, προσωπικό εμπορικών τμημάτων ξενοδοχείου, βοηθός εμπορικών τμημάτων ξενοδοχείου
- ♦ Η διάρκεια σπουδών της ειδικότητας 'Βοηθός φιλοξενίας' κατ' εξαίρεση είναι 2 έτη, ωστόσο οι καταρτιζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν ένα επιπλέον έτος φοίτησης και να αποφοιτήσουν από τις ειδικότητες 'Βοηθός' ή 'Προσωπικό Εμπορικών τμημάτων Ξενοδοχείου'.
- ♦ Μετά την ολοκλήρωση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και μιας σημαντικής χρονικής περιόδου επαγγελματικής εμπειρίας στην ξενοδοχία ή τον τουριστικό τομέα εν γένει, οι εργαζόμενοι μπορούν να αποκτήσουν περαιτέρω εκπαίδευση στις σχολές Ξενοδοχία - Διοίκηση τουρισμού (hospitality - tourism management). Τα Ίδρυματα αυτά προσφέρουν μεσαίου επιπέδου (sub-degree level) εκπαίδευση σε ένα πρόγραμμα σπουδών πλήρους διάρκειας 2 ετών, εξασφαλίζοντας τα απαιτούμενα εκπαιδευτικά προσόντα για την πρόσβαση στην Ανώτατη εκπαίδευση. Οι απόφοιτοι λαμβάνουν τον τίτλο 'Διοίκησης Επιχειρήσεων στον Ξενοδοχειακό Κλάδο' είτε 'Διοίκησης Επιχειρήσεων στον Τουριστικό τομέα'.

Τουριστική Εκπαίδευση σε Ακαδημαϊκό Επίπεδο

- ♦ Η τουριστική εκπαίδευση σε ακαδημαϊκό επίπεδο στη Γερμανία παρέχεται μέσω δυο επιλογών παρακολούθησης: κύκλου σπουδών πλήρους ή μερικής παρακολούθησης που προσφέρονται από τα Πανεπιστήμια (πρώτο επίπεδο ανώτατης εκπαίδευσης), τα Fachhochschulen (δεύτερο επίπεδο ανώτατης εκπαίδευσης) και στα Berufsakademien (Ακαδημίες Συνδυαστικής Εκπαίδευσης). Στα πανεπιστήμια η φοίτηση διαρκεί συνολικά 5 έτη, 4 χρόνια ο βασικός κύκλος σπουδών και 1 έτος το μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης.
- ♦ Τα Fachhochschulen προσφέρουν 3ετείς ή 4ετείς κύκλους επαγγελματικών σπουδών στον τουριστικό τομέα με ειδίκευση στη Διοίκηση Τουριστικών Γραφείων και στη Διοίκηση Ξενοδοχείων. Τα Berufsakademien καθώς και τα Επαγγελματικά Ιδρύματα παρέχουν τη δυνατότητα επιλογής κύκλου σπουδών πλήρους παρακολούθησης 1ετούς διάρκειας ή μερικής παρακολούθησης 3ετούς διάρκειας.
- ♦ Δυνατότητα υλοποίησης Διδακτορικών σπουδών έχουν μόνο οι απόφοιτοι των Πανεπιστημίων.

Άλλες Χώρες

Ιταλία

- Τα επαγγελματικά λύκεια ξενοδοχειακών υπηρεσιών και τουρισμού προσφέρουν μια πολιτισμική και επαγγελματική κατάρτιση των νέων που θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα ποιότητας στην Ιταλία ή στο εξωτερικό. Η διάκριση βασίζεται στο δίπτυχο τουριστικές / ξενοδοχειακές σπουδές με τον κλασικό κορμό μαθημάτων
- Καθένας από τους δύο τομείς περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας και επαγγελματικής κατάρτισης για τα δύο πρώτα χρόνια, τα οποία σε γενικές γραμμές είναι κοινά (Ιταλικά, Ιστορία, Ξένη Γλώσσα, Δίκαιο, Μαθηματικά, Τεχνολογία της Πληροφορίας, Βιολογία, Αθλητισμό, Θρησκευτικά, Δεύτερη ξένη γλώσσα, Εφαρμοσμένες επιστήμες διατροφής, Μαγειρική, Εστίαση, Υποδοχή). Στόχος του συστήματος είναι και να εξασφαλίσει μία βασική πολιτισμική κατάρτιση και να προσανατολίσει την επιλογή των μαθητών προς τον επαγγελματικό κλάδο εξειδίκευσης.
- Μετά από δύο χρόνια γενικών και εξειδικευμένων μαθημάτων ακολουθεί ένας χρόνος εξειδίκευσης με δίπλωμα ο οποίος με τη σειρά του ακολουθείται από δύο χρόνια εξειδίκευσης. Συγκεκριμένα παρέχεται το 'Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Ικανοτήτων' στο τέλος του τρίτου έτους και το 'Επαγγελματικό Baccalaureat' (εστίαση, ξενοδοχείων, τουρισμού και εμπορείου) στο τέλος του πέμπτου έτους. Η εκπαίδευση λαμβάνει χώρα στις τάξεις και σε σχολικά εργαστήρια για 30 ώρες την εβδομάδα και περιλαμβάνει 4 ώρες πρακτικής εξάσκησης σε επιχειρήσεις.
- Σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, χορηγούνται διπλώματα από το Υπουργείο Πανεπιστημίων και Έρευνας. Η διάρθρωση των σπουδών είναι αντίστοιχη του γαλλικού συστήματος με πτυχίο Licence στα 3 έτη και Maîtrise στα 4 έτη. Περίπου είκοσι Πανεπιστήμια σε όλη την Ιταλία προσφέρουν προγράμματα τουρισμού (οργάνωσης και διοίκησης, διαχείρισης πολιτιστικών πόρων, επιστημών του τουρισμού, κ.α.) σε επίπεδο Licence. Οι πτυχιούχοι της Licence δύνανται να εισέλθουν στην αγορά εργασίας ή να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Σε επίπεδο Maîtrise έμφαση δίνεται στο πρόγραμμα Τουριστική Οικονομία που προσφέρεται από τα Πανεπιστήμια της Perugia και της Bologna. Οι κάτοχοι της Maîtrise μπορούν να ξεκινήσουν την εκπόνηση διδακτορικού.

Ισπανία

- Ανώτατη Εκπαίδευση – Τουριστικές Σπουδές
  - Δίπλωμα Τουριστικών Επιχειρήσεων και Δραστηριοτήτων' (DEAT). Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όσοι κατέχουν το πτυχίο του Baccalaureat, όσοι είναι πτυχιούχοι επαγγελματικών / τεχνικό-επαγγελματικών σχολών (LOGSE) και όσοι επιτύχουν στις υπάρχουσες εισαγωγικές εξετάσεις. Η διάρκεια αυτών των σπουδών είναι 3 χρόνια
  - Δίπλωμα Τουρισμού' (DT). Παρέχεται από το 1996. Η διάρκεια των σπουδών είναι 3 χρόνια και το πτυχίο παρέχεται από συγκεκριμένα δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια.
- Ανώτατη Εκπαίδευση - Ξενοδοχειακές Σπουδές
  - Δίπλωμα Ανώτερου Τεχνικού στην Ξενοδοχειακή και Εστίαση' (TSH). Η διάρκεια των σπουδών ποικίλει από 2 έως 4 χρόνια.
- Ο μεταπτυχιακός κύκλος σπουδών στην Ισπανία παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία, με περίπου 30 προγράμματα (Masters / PostDEA). Οι υποψήφιοι πρέπει να διαθέτουν BAC+3 και επειδή ο αριθμός των θέσεων είναι περιορισμένος, η επιλογή τους κρίνεται από τα επιπρόσθετα προσόντα που διαθέτουν.
- Ανώτερη Επαγγελματική Κατάρτιση – Ειδικότητες: Ανώτερος τεχνικός εστίασης, Ανώτερος τεχνικός διαμονής, Ανώτερος τεχνικός ταξιδιωτικών γραφείων
- Όσον αφορά στη μέση επαγγελματική κατάρτιση, οι υποψήφιοι θα πρέπει να είναι κάτοχοι του BAC ή να έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, να έχουν τουλάχιστον ένα χρόνο επαγγελματικής εμπειρίας και να υποβληθούν σε εισαγωγικές εξετάσεις. Η διάρκεια του προγράμματος κυμαίνεται από 1400 -2000 ώρες.
- Με βάση το Ισπανικό σύστημα εκπαίδευσης, χορηγούνται, επίσης, πιστοποιητικά επαγγελματικής επάρκειας στις διάφορες ειδικότητες
- Υπάρχουν ακόμα προγράμματα κοινωνικής ενίσχυσης που εντάσσονται στο πλαίσιο του LOGSE και προσφέρουν βασική επαγγελματική κατάρτιση επιτρέποντας στους μαθητές που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο να συνεχίσουν τις σπουδές τους σ' ένα τομέα επαγγελματικής κατάρτισης. Υπάρχουν 295 τέτοιου είδους κέντρα, 3 εκ των οποίων αφορούν στους τομείς 'Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων' και 'Τουρισμού'. Η διάρκειά τους είναι 1 χρόνος. Τέλος, υφίστανται προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης που αποσκοπούν στη βελτίωση των ικανοτήτων και των προσόντων των εργαζομένων καθώς και επαγγελματική κατάρτιση που αποσκοπούν στην ένταξη και στην επανένταξη στην αγορά εργασίας ανέργων.

Πορτογαλία

- ♦ Το Εθνικό Ίδρυμα Τουριστικής Κατάρτισης (INFT) διαθέτει αρκετές σχολές και μονάδες εφαρμογών, οι οποίες αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους με τη τεχνική και παιδαγωγική καθοδήγηση των κεντρικών υπηρεσιών.
- ♦ Οι μονάδες αυτές χωροταξικά είναι τοποθετημένες σε στρατηγικές τουριστικές περιοχές της χώρας με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη, και γι' αυτό άλλωστε εμφανίζουν εντονότερη ανάγκη για καταρτισμένο προσωπικό που να μπορεί να καλύψει ικανοποιητικά τις απαιτήσεις των τουριστικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.
- ♦ Οι Σχολές του Εθνικού Ιδρύματος Τουριστικής Κατάρτισης που λειτουργούν στην Πορτογαλία είναι οι εξής:
  - *Ανώτερη Σχολή Διοίκησης Ξενοδοχείων και Τουρισμού του Estoril*
  - *Σχολή Τουρισμού και Ξενοδοχείων της Algarve*
  - *Σχολική μονάδα του Portimao (Algarve)*
  - *Σχολή Τουρισμού και Ξενοδοχείων στην Coimbra*
  - *Σχολή Τουρισμού και Ξενοδοχείων στο Estoril*
  - *Σχολή Τουρισμού και Ξενοδοχείων στη Λισσαβόνα*
  - *Σχολή Τουρισμού και Ξενοδοχείων στο Oporto*

Σλοβενία - Τσεχία

- ♦ Η ένταξη της Σλοβενίας στην Ε.Ε σηματοδότησε την αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας δίνοντας ένα ευρωπαϊκό προσανατολισμό στα προσφερόμενα προγράμματα σπουδών. Στη Σλοβενία υπάρχουν αρκετά προγράμματα μετά-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τον τουρισμό τα οποία στην πλειοψηφία τους θεσπίστηκαν μετά το 1991.
  - *Διετές Πρόγραμμα Μετά-δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*
  - *Πρόγραμμα Μετά-δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (μη πανεπιστημιακού επιπέδου)*
  - *Τουριστική Εκπαίδευση Ειδίκευσης σε Μεταπτυχιακό Επίπεδο*
  - *Διαδακτορικά Προγράμματα στον Τουρισμό*
- ♦ Στην Τσεχία η τουριστική εκπαίδευση παρέχεται σε Σχολές Κατάρτισης στο επίπεδο της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η φοίτηση διαρκεί 4 χρόνια και οι απόφοιτοι λαμβάνουν πιστοποιητικό απολυτηρίου. Η ανώτατη σχολή Hotelova Skola της Τσεχίας ιδρύθηκε το 1928 και είναι ένα από τα πρώτα κέντρα τουριστικής εκπαίδευσης που λειτούργησαν στην Ευρώπη. Το πρόγραμμα σπουδών της παρέχει τη δυνατότητα επιλογής εκπαίδευσης μεταξύ πλήρους ή μερικής παρακολούθησης στους τομείς: Οικονομία, Διοίκηση, Γαστρονομία. Το 1995-96 το πρόγραμμα σπουδών της σχολής αναδιαμορφώθηκε με στόχο τον εκσυγχρονισμό του, και την παροχή υψηλού επιπέδου εκπαίδευση στους μελλοντικούς απασχολούμενους στον ξενοδοχειακό κλάδο. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται πρακτική εκπαίδευση καθώς και εξετάσεις.

Αξιολόγηση - Προοπτικές

Ποιοτική Προσέγγιση Αξιολόγησης σε Συγκριτική Βάση

- Σύμφωνα με έρευνα εθνικής εμβέλειας στη Γαλλία, η πλειονότητα των διευθυντών των τουριστικών ΠΜΕ απασχολούν τους μόνιμους υπαλλήλους τους σε περισσότερες της μίας εργασίες, συχνά δε αυτές είναι άσχετες μεταξύ τους (π.χ. σερβιτόρος και ταμίας, καμαριέρα και μπαρζούμαν). Η κατάσταση αυτή οφείλεται στην έλλειψη οικονομικών κλίμακας που θα επέτρεπαν εξειδίκευση σε συγκεκριμένη εργασία. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι κατώτερες βαθμίδες του γαλλικού τουριστικού εκπαιδευτικού συστήματος (CAP, BEP) θεωρούνται επαρκείς στο πλαίσιο παροχής βασικών γνώσεων στον τομέα. Μερικοί, μάλιστα, επικριτές του γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος, θεωρούν ότι αυτό είναι σε σημαντικό βαθμό δομημένο με ιδεαλιστικό τρόπο οδηγώντας τους αποφοίτους συγκεκριμένων ειδικοτήτων (π.χ. chef) σε απομυθοποίηση και απογοήτευση αναφορικά με τις επικρατούσες συνθήκες στο χώρο εργασίας. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η σταδιακή δημιουργία ενός ολιγοπωλιακού περιβάλλοντος μέσα από την εμφάνιση μεγάλων ξενοδοχειακών και τουριστικών επιχειρήσεων ή ακόμα και αλυσίδων στη Γαλλία (π.χ. πέρα από τις αμερικάνικες αλυσίδες, πολύ γνωστή είναι η γαλλική εταιρεία Accor) οδηγεί στην ανάγκη πρόσληψης προσοντούχων υψηλής κατάρτισης όχι μόνο σε τουριστικά επαγγέλματα αλλά και στο χώρο της διοίκησης τουριστικών επιχειρήσεων.
- Στη βάση, λοιπόν, μιας οικονομικής λογικής κατά Schumpeter η σταδιακή συγκέντρωση της τουριστικής και ξενοδοχειακής αγοράς θα οδηγήσει σε δικαίωση των προσοντούχων στο χώρο του τουρισμού. Κάτι τέτοιο βέβαια προϋποθέτει ότι το παρατηρούμενο κύμα εξαγωγών και συγχωνεύσεων δεν θα οδηγήσει σε απολύσεις εξειδικευμένου προσωπικού και σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης σε βάρος του καταναλωτή. Επιπλέον, το παραπάνω επιχείρημα δεν συνήγορει αναγκαστικά στο κλείσιμο των τουριστικών ΠΜΕ: στο βαθμό που οι τελευταίες προβούν σε εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών τους στο πλαίσιο συγκεκριμένων εστιών (π.χ. niche markets και ξενοδοχεία boutique), τότε θα μπορέσουν να μετατρέψουν την μικρή τους κλίμακα σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να επιβιώσουν στο επιχειρηματικό περιβάλλον επιτυγχάνοντας υψηλά ποσοστά κερδοφορίας. Αρωγός στην όλη προσπάθεια, φυσικά, θα είναι το εξειδικευμένο και υψηλά καταρτισμένο τουριστικό προσωπικό.

Ποιοτική Προσέγγιση Αξιολόγησης σε Συγκριτική Βάση

- Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο επιδέχεται βελτίωσης όχι μόνο στη Γαλλία αλλά και στις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες. Σύμφωνα με έρευνα του CEDEFOP (2005), παρατηρούνται υστερήσεις ως προς τη γνώση ξένων γλωσσών και την κατάρτιση σε γνωστικά πεδία σχετιζόμενα με τις νέες τεχνολογίες. Ειδικότερα στη Γερμανία, παρατηρείται ανεπάρκεια προσόντων μεσαίων στελεχών ενώ το θεσμικό πλαίσιο υστερεί σε θέματα εκπαίδευσης και βασικής κατάρτισης επί συγκεκριμένων τουριστικών προϊόντων, υπηρεσιών και προσορισμών καθώς και επί θεμάτων marketing, πωλήσεων, προσανατολισμού πελατών, διαχείρισης ηλεκτρονικών δεδομένων και συστημάτων κρατήσεων. Πολλές φορές, επίσης, οι εργαζόμενοι στον τουριστικό χώρο δεν έχουν τα κατάλληλα προσόντα διαπροσωπικής επικοινωνίας με τους πελάτες. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών αναπτύχθηκε μεταξύ άλλων ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το σχεδιασμό και την προώθηση τουριστικών προϊόντων για ανάπηρα άτομα καθώς και για τον τουρισμό υγείας και ευεξίας. Έμφαση, επίσης, δόθηκε στην υιοθέτηση εκπαιδευτικών συμβουλών από πρωτοπόρες τουριστικές επιχειρήσεις (sector scouting).
- Αντίστοιχα στην Πορτογαλία, σχετική έρευνα αποκάλυψε ότι συντελούνται θεμελιώδεις αλλαγές ως προς τις πρακτικές διανομής του τουριστικού προϊόντος με ανερχόμενη την τάση διαχωρισμού του σχεδιασμού από τις δραστηριότητες πώλησης αυτού. Η εξέλιξη αυτή επηρεάζει τη φύση των απαιτούμενων δεξιοτήτων από τους οργανωτές ταξιδιών (tour operators) δίνοντας έμφαση σε ζητήματα ανάλυσης αγοράς και δημιουργίας εξατομικευμένων τουριστικών προϊόντων. Αντίστοιχα, οι ταξιδιωτικοί πράκτορες καλούνται να εμβαθύνουν σε ζητήματα καλλιέργειας πελατειακής πίστης και δημοσίων σχέσεων. Επιπλέον, παρατηρήθηκε αύξηση της ζήτησης για νέες δεξιότητες στο χώρο του πολιτιστικού και αθλητικού τουρισμού καθώς και της διασκέδασης μέσω τυχερών παιγνίων (καζίνο). Η έρευνα στην Πορτογαλία ανέτρεξε επίσης στο ρόλο των κεντρικών και τοπικών κυβερνητικών αρχών επί του θεσμικού πλαισίου τουριστικής εκπαίδευσης και ανέδειξε ελλείψεις δεξιοτήτων στο marketing, την περιβαλλοντική πολιτική, την ιστορία, τον πολιτισμό, τη χειροτεχνία, τη γαστρονομία καθώς και σε σειρά άλλων τουριστικών δραστηριοτήτων εσωφελών για την περιφερειακή ανάπτυξη. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών καταρτίστηκαν 7 σχέδια Προτεραιότητας Δράσης υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Καινοτομίας και Κατάρτισης (Inofor) και με την αρωγή όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Ποιοτική Προσέγγιση Αξιολόγησης σε Συγκριτική Βάση

- Θα πρέπει, τέλος, να γίνει αναφορά στο βρετανικό εκπαιδευτικό σύστημα που παρουσιάζει κάποιες διαφορές ως προς το μοντέλο που ακολουθείται στην ηπειρωτική Ευρώπη. Ειδικότερα και στα πλαίσια της ευρύτερης αγγλοσαξονικής νοοτροπίας, η τουριστική εκπαίδευση στη Βρετανία διακρίνεται από στενή σύνδεση με την παραγωγική διαδικασία και την τουριστική βιομηχανία. Στο συμπέρασμα αυτό οδηγούν τρεις διαπιστώσεις: α) η εξειδίκευση σε καταρτισιακό επίπεδο από μικρή ηλικία κυρίως μέσω των προγραμμάτων NVQ και GNVQ, β) η ύπαρξη ανεξάρτητων φορέων πιστοποίησης δεξιοτήτων που είναι ως επί το πλείστον επαγγελματικοί και συνδέονται έμμεσα μόνον με το εκπαιδευτικό σύστημα και γ) η κυριαρχία της πρακτικής άσκησης (placement) σε πολλά προπτυχιακά προγράμματα σπουδών bachelors που προσφέρονται με τη μορφή sandwich (π.χ. 2 χρόνια σπουδών, 1 χρόνος πρακτικής άσκησης και στη συνέχεια επιστροφή στο πανεπιστήμιο για 1 ακόμα έτος προκειμένου να περατωθούν οι σπουδές). Η πρακτική άσκηση θεωρείται πολύ σημαντική καθώς επιτρέπει στους φοιτητές να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία και να αναλάβουν σχετικές ευθύνες. Με αυτό τον τρόπο αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους καθώς αναπτύσσουν επαγγελματική νοοτροπία, αντιλαμβάνονται τη διαφορά θεωρίας και πράξης και προσπαθούν να εφαρμόζουν τα όσα έχουν μάθει στο πανεπιστήμιο σε πραγματικές συνθήκες εργασίας. Επιπλέον και μέσω της πρακτικής άσκησης, οι φοιτητές αναπτύσσουν προσωπικές σχέσεις και γνωρίζονται με εταιρείες που πιθανώς να ενδιαφέρονται να τους εργοδοτήσουν στο μέλλον.
- Η στενή αυτή σύνδεση της τουριστικής εκπαίδευσης με τον κλάδο αποτελεί και έναν βασικό λόγο για τον οποίο η ανεργία των πτυχιούχων στη Βρετανία κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι στη διαδικασία αυτή ελλοχεύει ο κίνδυνος πλήρους μαζικοποίησης του εκπαιδευτικού συστήματος και απώλειας εκείνων των ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών που είναι απαραίτητα για την απόκτηση μιας ολοκληρωμένης παιδείας και ενός στρατηγικού τρόπου σκέψης. Στην ενίσχυση του παραπάνω επιχειρήματος συνάδει η επιβολή υψηλών διδάκτρων στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση που σε συνδυασμό με την έλλειψη στενών οικογενειακών δεσμών οδηγεί αρκετούς βρετανούς φοιτητές σε δανεισμό ή σε εξω-πανεπιστημιακή απασχόληση προκειμένου να εξασφαλίσουν τα προς το ζην. Ως αποτέλεσμα αυτού, η απόδοση στις σπουδές τους μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά. Από την άλλη πλευρά, ο έντονα διεθνής χαρακτήρας των βρετανικών πανεπιστημιακών κοινοτήτων μπορεί να λειτουργήσει θετικά ως προς την αλληλογνωριμία και την ανταλλαγή απόψεων αλλά ενδεχομένως και ανασχετικά λόγω δυσχερέων κατανόησης της αγγλικής γλώσσας και δημιουργίας ghettos από εθνικές ομάδες φοιτητών.

Στοχοθέτηση και Προοπτικές

- Το 1998, η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τον Τουρισμό και την Απασχόληση (High Level Group on Tourism and Employment) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στοχοθέτησε τη δημιουργία πέντε θεματικών ομάδων εργασίας για την προώθηση του τουρισμού και της απασχόλησης. Η ομάδα εργασίας Β με θέμα την εξεύρεση τρόπων αλλαγής της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη βελτίωση των δεξιοτήτων στον τουρισμό κατέληξε μεταξύ άλλων στην ανάγκη θεσμικής υποστήριξης των ΠΜΕ (πολύ μικρών επιχειρήσεων) για να προσελκύσουν προσοντούχο εργατικό δυναμικό. Προτάθηκε, επίσης, η δημιουργία ενός μόνιμου παρατηρητηρίου αναφορικά με τις μαθησιακές ανάγκες, την απασχόληση και το εργασιακό περιβάλλον στον τουρισμό. Παρά το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες ιδέες είναι ενδιαφέρουσες και καινοτόμες, δεν έχουν υλοποιηθεί μέχρι στιγμής. Τουλάχιστον, πάντως, πραγματοποιήθηκε μια άλλη πρόταση της συγκεκριμένης ομάδας που ήταν η έκδοση ενός εγχειριδίου (handbook) πάνω στα γνωστικά εκπαιδευτικά πεδία της Ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας.
- Επιπλέον, και προκειμένου να δημιουργηθούν σταδιακά οι βάσεις για το σχεδιασμό ενός θεσμικού πλαισίου και μιας πολιτικής τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαία πρώτα από όλα η χαρτογράφηση και η σύγκριση των προφίλ των τουριστικών επαγγελματιών στις ευρωπαϊκές χώρες. Το CEDEFOP προέβη σε σχετική σύγκριση το 1994 και σε ανάλυση συγκεκριμένων μελετών περίπτωσης στον ξενοδοχειακό κλάδο το 2000. Στη συνέχεια, εξετάστηκε η διαφάνεια και η συμβατότητα των παρεχόμενων πιστοποιητικών και διπλωμάτων ως προς την κινητικότητα της εργασίας. Με τη δημιουργία του Skillsnet (ενός διεθνούς δικτύου για τις ανάγκες σε επίπεδο δεξιοτήτων που συντονίζεται από το CEDEFOP), νέες σχετικές δράσεις μπορούν σταδιακά να αναληφθούν.

Στοχοθέτηση και Προοπτικές

- Ωστόσο, η ανωτέρω στοχοθέτηση παρουσιάζει αρκετά προβλήματα και δυσκολίες στην εφαρμογή της. Ειδικότερα, υπάρχει σημαντική έλλειψη στατιστικών στοιχείων στον τουριστικό τομέα, οι δε τουριστικές ΠΜΕ και ΜΜΕ είναι συνήθως απρόθυμες να εκχωρήσουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τη δημιουργία μιας σχετικής βάσης δεδομένων απασχόλησης και αναγκών κατάρτισης. Επιπλέον, οι κοινωνικοί εταίροι και οι συλλογικοί φορείς του τουρισμού παρουσιάζουν συνήθως έλλειμμα συνεργατικού πνεύματος και κατά συνέπεια δεν μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη συζήτηση των όποιων ερευνητικών αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια, οι όποιες μελέτες γίνονται στο χώρο είναι συχνά αποσπασματικές και μπορούν μόνο ενδεικτικά να χρησιμεύσουν στη χάραξη τουριστικής εκπαιδευτικής πολιτικής.
- Δεδομένων των αντιξοοτήτων αυτών, το Skillsnet προτείνει τη δημιουργία μιας σχετικής ομάδας εργασίας με τους ακόλουθους στόχους:
  - ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών πάνω σε θέματα μεθοδολογίας,
  - σταδιακή δημιουργία βάσης ερευνητικών αποτελεσμάτων,
  - συμπλήρωση άλλων ερευνητικών δραστηριοτήτων ως προς τις απαιτούμενες δεξιότητες στο χώρο του τουρισμού
  - αγάπηση νέων ερευνητικών προσανατολισμών και χρήση των αποτελεσμάτων τους σε επίπεδο χάραξης πολιτικής.
- Σε κάθε περίπτωση, η λειτουργία της συγκεκριμένης ομάδας εργασίας βασίζεται στην ενεργό συμμετοχή όλων των μελών της και στην ταχεία και διαφανή διάχυση της γνώσης και των πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων εταίρων.

Σας Ευχαριστώ!

a.papatheodorou@aegean.gr

